

Suomen kieli satavuotiaassa Turun yliopistossa

Esimiehen alkajaissanat juhlaseminaarissa 24.11.2020

Hyvät Suomen Kielen Seuran jäsenet ja ystävät!

Turun yliopisto, maamme vanhin suomenkielinen yliopisto, juhlii tänä vuonna satavuotista taivaltaan. Suomen Kielen Seuran lahja päiväsankarille on tämänpäiväinen juhlaseminaari, jonka otsikkona on Suomen kieli satavuotiaassa Turun yliopistossa ja jonka Seura järjestää yhteistyössä edustamiensa tieteenalojen oppiaineiden kanssa. Seminaarin teema korostaa suomen kielen merkitystä tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä: kieli ei koskaan ole valmis, vaan sitä on jatkuvasti käytettävä ja kehitettävä, sillä muuten se näivettyy. Hieman yllättäen suomi, maailman mittakaavassa puhujamäärältään varsin suuri kulttuurikieli ja asemaltaan turvattu itsenäisen valtion virallinen kieli, on juuri tieteen kielenä joutunut viime vuosien aikana uhanalaiseksi. Jotta suomi pysyisi toimivana tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä, on korkeinta opetusta annettava ennen kaikkea suomeksi; on julkaistava keskeiset tutkimustulokset myös suomeksi sekä pidettävä huolta siitä, että jokaisen tieteenalan uusin terminologia on käytettävissä ja myös käytössä suomeksi.

Turun yliopisto viettää satavuotisjuhlaansa koronaviruspandemian aiheuttaman kriisin keskellä. Varsinaisen satavuotisjuhlaansa yliopisto ehti järjestää helmikuun lopulla ennen pandemian leviämistä Suomeen. Toukokuuksi kaavailtua tohtoripromootiota sitä vastoin on jouduttu lykkäämään jo kahdesti: ensin sitä kaavailtiin kuluvaan syksyyn, mutta pandemiatilanteen jatkuttua huonona se on lykätty edelleen toukokuuhun 2021. Yliopiston kaikki toiminta on muutettu pääosin etätyöksi, ja viime kevätlukukauden loppuosan sekä kuluvan syyslukukauden opetus on siirretty lähes kokonaan verkossa toteutettavaksi etäopetuksiksi.

Pandemia on vaikuttanut monin tavoin myös tieteellisten seurojen toimintaan. Seurojen keskeistä toimintaa ovat tiedejulkaisemisen lisäksi erilaiset tieteelliset tai yleistajuiset esitelmätilaisuudet ja seminaarit. Pandemian oloissa niitä on jouduttu perumaan, myöhentämään tai siirtämään etäyhteyden avulla pidettäviksi.

Suomen Kielen Seuran ratkaisu oli siirtää maaliskuun esitelmätilaisuutemme sekä toukokuuksi kaavailtu juhlaseminaari kuluvaan syksyyn. Kun pandemia näyttää jatkuvan pitkään eikä Seuran toimintaa haluta kokonaan pysäyttää, on todennäköistä, että tilaisuuksiamme siirretään lähitulevaisuudessa yhä enemmän etäyhteyksien avulla pidettäviksi.

Myös monien muiden tieteellisten yhdistysten esitelmätilaisuudet, teemapäivät ja seminaarit ovat siirtyneet uuteen sähköiseen todellisuuteen. Etäyhteyksin järjestettyinä ne voivat saada sellaisia uusia, kaukasiakin osallistujia, jotka eivät ehdi tai voi matkustaa paikan päälle tilaisuutta seuraamaan. Perinteisten esitelmätilaisuuksien yleisömäärien pikkuhiljaa hiipuessa mahdollisuus seurata tilaisuuksia etäyhteydellä vaikkapa kotisohvalta käsin antaa toivoa siitä, ettei tieteellisten esitelmä- ja keskustelutilaisuuksien järjestäminen ehkä sittenkään ole katoavaa kansanperinnettä.

Pandemian aiheuttama pakotettu digiloikka on tieteellisten seurojen lisäksi koskenut kaikkia yhteiskunnan toimintoja: yrityksiä, oppilaitoksia, yhdistyksiä ja julkisyhteisöjen hallintoa.

Se on paitsi tuottanut monenlaista lisätyötä ja harmia myös avannut uusia mahdollisuuksia. Esimerkiksi ulkomailla oleskeleva opiskelija tai tohtorikoulutettava voi kätevästi osallistua koti-yliopistonsa luennoille tai seminaariin, kun opetus toteutetaan etäyhteydellä. Turun yliopiston kieliaineiden tohtorihjelman Utulingin sähköisesti järjestämiin teemaseminaareihin on osallistunut tohtorikoulutettavia aina Pariisista, Dubaista ja Tartosta saakka. Ilman pandemiaa tämä digiloikka olisi todennäköisesti jäänyt ottamatta siitä huolimatta, että välineitä etäseminaarien järjestämiseen on jo pitkään ollut käytettävissä. Nyt, kun loikka on otettu, perinteinen seminaarihuoneessa tapahtuva ja kaukaiset osallistujat pois sulkeva seminaari alkaa tuntua melkein vanhanaikaiselta.

Myös konferensseja, vierailuluentoja ja muuta tieteellistä vaihtoa on alettu järjestää yhä enemmän sähköisessä muodossa. Tämä on paitsi vaivatonta myös ympäristöystävällistä, kun luontoa rasittavan lentomatrustamisen tarve vähenee. Haittapuolena on spontaanien tapaamisten ja kollegoiden kanssa käytävien vapaamuotoisten keskustelujen jääminen pois.

Juhlavuoden kunniaksi Suomen Kielen Seura on kutsunut riveihinsä kaksi uutta kunniajäsentä. Professori emeritus Aimo Hakanen on kutsuttu Seuran kunniajäseneksi tunnustuksena merkittävistä ansioistaan Seuran toiminnan ja sen edustamien tieteenalojen edistämisessä sekä pitkäaikaisesta palveluksestaan Seuran esimiehenä ja vuosikirja Sananjalan päätoimittajana. Professori emerita Kaisa Häkkinen on kutsuttu Seuran kunniajäseneksi tunnustuksena merkittävistä ansioistaan Seuran toiminnan ja sen edustamien tieteenalojen edistämisessä ja tunnetuksi tekemisessä sekä pitkäaikaisesta palveluksestaan Seuran esimiehenä. Lämpimät onnitelut molemmille uusille kunniajäsenille!

TUOMAS HUUMO

tuomas.huumo@utu.fi

Suomen kieli ja suomalais-ugrilainen kielentutkimus
2014 Turun yliopisto